

שלום לך קשיש נעורי

מפגש מחודש עם השיזף של חצבה

אחרים. החפירה הארכאולוגית חשפה גם בית מרחץ קדום. כאשר יש מים אפשר לחיות גם במקום היבש, הצחיח והמסנוור הזה. עובדה, כדאי לשוטט בשדות החממות רחבי הידיים של היישוב חצבה, ושל שאר היישובים הפורחים בערבה, כדי להעריך כהלכה ערכם של מים.

שלום לך ידיד נעורי. בני דורי ראו אותך במיטבך. בראותנו אותך כיום, אנו יודעים מה היית. לבי-לבי לאלה שהיכרות הראשונה שלהם אתך, עץ קשיש, היא בקשיותך. אני מתנחם בכך שכפי שזכית לראות דורות רבים באים והולכים, כך תראה גם את הדורות הבאים, הבאים והולכים. ותודה לרשות הטבע והגנים שחיברה אותך ל"אינפוזיה של מים", כי הרי נאמר: אל תשליכוני לעת זקנה.

עד כמה הזדקן העץ, קמטיו העמיקו, גזעו מוכה יובש, קורס אל הקרקע, בקושי חי. לידו נבנתה כאילו באר, ועל שפתה כאילו כד, כי יבשו המים שנתנו חיים לשיזף ולנווה המדבר הזה. רשות הטבע והגנים, כך קראתי, מזרימה מים אל שורשי העץ כדי להאריך את חייו.

הוא קשיש-קשיש. הוא מוזכר ביומני נוסעים מלפני שנים רבות, שגם הם ידעו להעריך כהלכה צל ומים במדבר. יש אומדים את גילו בין 500 שנה ל-1,000 שנה, מה שבפי הערבים מוגדר כ"מֶן-זָמַן". היקף הגזע מרשים ביותר, כחמישה מ'. גובהו כעשרה מ', וחלקת הצל שמתחתיו רחבה הרבה יותר. פרי השיזף, ה"דומים", נעלם מהשווקים שלנו. ראיתי דוכני "דומים" בירדן, במרוקו ובמצרים. טעמים החמצמץ והמרקם הקמחי מעלים בי זיכרונות נעימים, פרט לקוצים. במסגרת אירועי "קטוף כפי יכולתך" יצאתי שרוט ומרוט וזב דם, אף על פי שנהרתי. מכאן אפשר להבין מדוע נקרא העץ בשמו המדעי "כתר המשיח". הנוצרים מאמינים שעל ראש משיחם הונח כתר קוצים, והקוצים הם קוצי השיזף.

בזכות המעיין - זמ"ל, והעץ המצל, הפך המקום במרוצת ההיסטוריה לצומת מדברי. לצד העץ נחשפו שרידי מצודה מימי בית ראשון, ששימשה גם שליטים

עמדתי מתחת לעץ השיזף הענק והקשיש הצומח ליד מעיין חצבה זמ"ל (זכר מימיו לברכה), ושמחתי שאין ברשותי ראי. איך-איך זקנת עץ? נער הייתי כאשר הגעתי אליו לראשונה, אז המקום נקרא עין-חוסוב. עץ ענק היה בעיניי, במושגי הימים ההם (וכי כמה עצים זכיתי לראות בנעוריי?) ולידו פער פיו פתח של באר, והייתה גם שוקת בטון וגם בקתת שק"ם. מעולם לא הייתי צמחולוג, אבל את השם שיזף למדתי אז ומאז הוא אתי. ההגעה הראשונה הייתה עם חשכה. דרכי הנגב והערבה בראשית שנות ה-50 היו דרכי עפר וחצץ שהבטיחו טלטולים, נייעורים וחבטות יבשות, ואבק מלוא חופניים. מהמשאית העטופה בברזנט בקושי ראינו עצים, והנה, בחצבה, בזכות המים הרוחצים את רגליו פרח והרשים העץ הענק, שבאפלת הלילה נראה ענק עוד יותר.

את הלילה עשינו (לא אכתוב ישנו, כי איש לא ישן - הרי גם בנות היו בנסיעה ההיא) מתחתיו, ועם בוקר עמדנו מול הענק מעין חוסוב. משם הדרמנו לבאר אורה, חוות גדי"ע, שגם שם צמחו דקלים ואיקליפטוסים אבל אף לא אחד מהם דמה לשיזף של חצבה.

מאז, בירידה דרומה העדפתי דרכים אחרות. לאחרונה הגעתי שוב לחצבה, אל עץ נעורי, ושמחתי שאין ברשותי ראי. ראיתי